

GOLIAT – OLJEKJEMPEN SOM IKKE KUNNE FALLE

” Riktig å bytte ut treneren, men Oilers-problemene stikker dypere. SIDE 63

Kristian Ofte dal
Kvendseth,
Aftenbladets
Ishockey-
ekspert

– Vi skal
være tett på
Martin Linge

ROSENBERG:
Ptil-sjef Anne
Myhrvold varsler
hyppige tilsyn.

SIDE 8-9

EKTE MIDDAG
VI HAR
TAKEAWAY!

LURA
TURISTHEIM

Stavanger Aftenblad

LØRDAG 7. APRIL 2018
Uke 14 • 126. årgang • Løssalg 40,-

125 år

I årevis ble norske myndigheter
ført bak lyset av italienske.
Hvordan kunne **en plattform
full av feil** bli den første
til å produsere olje
i Barentshavet?

SIDE 2-17

ROALD RAMSDAL/TEKNISK LÆREBLAD

Eni-sjef Ruggero Gheller.

64 SIDER

NORGES STØRSTE NYHETER • INSPIRASJON • EKSPERTHJELP • MESSEPRISER boligmesse.no

BOLIGMESSE
SØRMARKA ARENA 6. - 8. APRIL
FREDAG KL. 12-19 • LØRDAG KL. 10-18 • SØNDAG KL. 10-17 • VOKSNE KR 100 • HONNØR/STUDENT KR 50 • BARN (UNDER 16 ÅR): GRATIS

Vinn Samsung-produkter for

50.000
på Boligmessen

Quiller

ELKJOP

Les mer på boligmesse.no

7 025693 000017

METODERAPPORT STAVANGER

AFTENBLAD SKUP 2019

Innhold

Fakta om prosjektet

Hovedhistorien

Innledning

Goliat kommer i produksjon

Noe er galt

Varslene

Et prosjekt blir til

Metode

Avgrensing og innsamling

Innsynsbegjæringer

Sosiale medier

Reiser

Åpne og lukkede kilder

Erfaring/kilder opparbeidet gjennom Aenergi-satsing over tid.

Arbeidet fram til publisering

Utsettelse

Dramaturgi og fortellerteknikk

Tilsvare

Journalistiske utfordringer

Den norske tilsynsmodellen

Historisk bakteppe - store prosjekter går til Asia

Den kronglete oljejournalistikken

Det tause Petroleumstilsynet

Konsekvenser

Politisk debatt

Alvorlige saker, liten oppmerksomhet

Riksrevisjonens gransking av Ptil

Vedlegg

Publiseringsliste

Prosjektfakta

Prosjektets tittel: Goliat – kjempen som ikke kunne falle.

Dato for publisering av hovedhistorie: 6. april 2018

Dato for metoderapport: 14. januar 2019

Redaksjon: Energi-gruppa i Stavanger Aftenblad.

Journalister: Elisabeth Seglem, Erlend Skarsaune, Tor Gunnar Tollaksen, Hilde Øvrebekk.

Foto: Jon Ingemundsen

Magasinsjef: Finn Våga

Utvikler: Phillip Blaauw

Hovedhistorien

Publisert 6. april 2018: Goliat – historien om alvorlige nestenulykker og et bakteppe av død og mulige forbrytelser:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/oRIA2g/Goliat---historien-om-alvorlige-nestenulykker-og-et-bakteppe-av-dod-og-mulige-forbrytelser>

Se oppsummeringsvideoer her:

<https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/On3oMO/Video-fra-Aftenbladet?video=102203>

<https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/On3oMO/Video-fra-Aftenbladet?video=102204>

Innledning

Høsten 2017: Produksjonen er nedstengt på Goliat-plattformen til oljeselskapet Eni i Barentshavet - igjen. Det er ikke første gang etter at produksjonen kom i gang 16. februar året før.

Petroleumstilsynet (Ptil) griper inn og nekter det italienske operatørselskapet å starte opp igjen etter en lengre stans - plattformens tilstand er "ikke forenelig med produksjon", ifølge tilsynsmyndighetene.

Senere kan vi blant annet slå fast at:

- Goliat i oppstartsperioden var nedstengt hver tredje dag - rundt 40 prosent av tiden, mot normalt 15 prosent på norsk sokkel.
- Petroleumstilsynet ble bevisst ble ført bak lyset. En rekke feil og mangler som Eni lovet å ordne, ble i byggeperioden slettet fra dokumenter uten at de var rettet opp i. Tvert imot ble det signert for at utstyr er i orden, ifølge Aftenbladets dokumentasjon.
- En norsk Eni-sjef fikk sparken etter at han nektet å fire på sikkerheten på Goliat.
- Toppsjefen som tok over Eni Norge i 2014, var under etterforskning for miljøødeleggelser og avfallssvindler i mangemillionersklassen hjemme i Italia.
- Norske myndigheter vil ikke reagere ytterligere mot Eni (utover reaksjonene fra Petroleumstilsynet). Men i Riksrevisjonens granskning av Petroleumstilsynet er Goliat-prosjektet sentralt, og Aftenbladets dekning er en del av det Riksrevisjonen har fulgt med på. (Riksrevisjonens rapport legges fram 15. januar.)

Høsten 2017 har Aftenbladet over lengre tid fått tips og sikret seg gode kilder rundt Goliat, operatør Eni og partner Statoil (nå Equinor). 11. oktober 2017 kan vi publisere saken om at en av plattformsjefene skal ha sagt opp i protest som følge av uenighet om oppstart av plattformen. Uenighetene gjaldt sikkerhetssituasjonen.

En reise til Hammerfest blir planlagt i en fart. Omfattende dokumentinnsyn igangsatt. Etterhvert utvides prosjektet fra uker til måneder.

Spørsmålene vi stilte oss var: Hvordan kunne milliardprosjektet Goliat, som norske skattebetalere hadde investert enorme summer i, spore av så totalt? Hva med sikkerheten for arbeiderne om bord og miljøet rundt i sårbare Barentshavet? Ved å sammenstille alt vi visste og finne metoder for å avdekke fakta vi ennå ikke hadde, kunne vi komme nærmere en sannhet. Det var et stort puslespill.

Historien om Goliat

12. mars 2016 feiret ansatte i Eni Norge og Statoil at Goliat-plattformen endelig produserte den første oljen i Barentshavet. Goliat-prosjektets vei fram til produksjonsstart var blitt utsatt flere ganger og prosjektet var økt med nesten 20 milliarder kroner i kostnader siden det ble vedtatt av Stortinget i 2016.

Oljeproduksjonen på Goliat går litt i rykk og napp det første året. Det er åpenbart at plattformen har såkalte oppstartsproblemer og ting må gå seg til. Men plattformen er langt fra klar til sikker og forutsigbar produksjon i Norge. Det er en del mennesker som vet dette, men likevel har Petroleumstilsynet tillatt at Goliat-plattformen settes i produksjon for lisenshaverne Eni Norge og Statoil.

I august 2016 står to mekanikere midt i en gassky øverst på dekket på Goliat-plattformen. Lite vet de om stridighetene internt i Eni om Goliats sikkerhet. Men nå står de altså her, midt i en gassky. De er beordret til å åpne opp et rør som leder opp til flammetårnet. Da de åpner røret, velter gassen ut. Alarmen går. Strøm fra land kobles ut. Alt stenges ned. Nødgeneratoren starter, men etter kort tid begynner den å koke. Brannalarmen uler. Folk tar beina fatt og løper mot livbåtene. Snarrådige arbeidere får situasjonen under kontroll.

Noe er galt

Sommeren og høsten 2017 sjekker en del montører plattformen. De får seg igjen en overraskelse. De ser noe de har sett tidligere. I dokumentene de har med seg ser de at ting som er sjekket ut og kontrollert som å være i orden likevel har mangler.

Dokumentene stemmer ikke overens med virkeligheten. I viktige områder er elektrisk utstyr ikke i orden. Det er ikke eksplosjonssikret. De sjekker igjen dokumentene. Jo, ganske riktig, de er signert ikke bare én gang, men både to og tre ganger, samt tilhørende stempel for verifikasjon av verifikasjonen. Dette har Goliat-personell merket seg før – at dokumentene ikke stemte overens med virkeligheten. Dette oppdaget også Petroleumstilsynet selv og ble varslet om gang på gang, både i rapporter og bekymringsmeldinger fra tillitsvalgte. Feil ble igjen og igjen rapportert som fikset uten at de var det. Dette hadde skjedd også under byggingen i Sør-Korea.

-Vi repeterte og repeterte om feil som ikke ble rettet. Men Eni-ledelsen brydde seg fint lite om feilene faktisk ble rettet. Hovedpoenget var at feilene skulle fikses. Det betydde at feil skulle vekk fra dokumentasjonen, uavhengig om punktene var i orden eller ikke, sier en som jobbet med Goliat-prosjektet i magasin-saken om Goliat-skandalen.

Noen sier 20 000 feil forsvant, andre hevder 30 000. Uansett mengde dreier det seg om tusenvis av feil som forsvant på papiret fra Goliat. Norske myndigheter kan i dag ikke gi oss noen fullgod oversikt.

Men hadde ikke Eni forsikret norske myndigheter om at alt var i orden?

I desember 2015 sender direktør Ruggero Gheller i Eni Norge et brev til tilsynsdirektør Anne Myhrvold i Petroleumstilsynet. «Dear Anne», begynner han i brevet. Han takker for samarbeidet med tilsynet og støtten Eni Norge har fått i Goliat-prosjektet. Han forteller at arbeidet går framover og at Eni jobber tett med Statoil med å teste og klargjøre plattformen som kom til Norge og Barentshavet i april 2015.

I brevet vil Eni-direktør Gheller har fortgang i ting. Han ber Myhrvold framskynde planene for Goliat. Han understreker også at Eni vil bruke nødvendig tid for å få en sikker oppstart av produksjonen på Goliat.

Svaret fra Petroleumstilsynet kommer noen dager senere. Eni må kunne dokumentere at alt utstyr er i eksplosjonsfarlig område er sjekket ut. Petroleumstilsynet ber også Statoil, Enis partner, komme med en egen vurdering av om Goliat er klar for oppstart. I mars 2016 varsler Eni norske myndigheter om at alle kabler i eksplosjonsfarlig områder er sikret. Forutsetningen for samtykket Eni og Gheller fikk av Petroleumstilsynet i januar, er oppfylt. Statoil gir også beskjed til Petroleumstilsynet om at Goliat er klar.

Men Goliat var ikke klar til produksjonsstart. I løpet av det første halvannet året etter produksjonsstart, var Goliat nedstengt åtte måneder.

-Det var en uferdig installasjon som kom ut i sjøen. Jeg har aldri sett noe så uferdig nytt. Det var nesten litt sjokkerende, sier deksarbeider Per Ola Skjerven i Goliat-reportasjen. Han døde nesten i en arbeidsulykke på Goliat i 2016. Han arbeidet for en underleverandør.

Hva skjedde på veien fra prestisjeprosjektet Goliat i 2009 ble vedtatt utbygd som det første oljeprosjektet i Barentshavet til den uferdige plattformen startet å produsere olje i mars 2016?

Varslene

Aftenbladet fikk tidlig inn tips og meldinger om Goliat-prosjektet som var på avveie. Opp gjennom årene ble det foretatt stadige statusoppdateringer på Goliat, overskridelser og utfordringer prosjektet møtte på. Dette ble skrevet om i enkeltartikler og større reportasjer.

I begynnelsen av oktober 2017 reagerer norske myndigheter. Goliat skal starte opp igjen etter en måneds stans. Men de ansatte nekter. Hovedverneombudet sender en bekymringsmelding og hevder at Goliat har vært drevet med mangler i utstyret som skal sikre oljeplattformen mot eksplosjon helt siden oppstarten.

Petroleumstilsynet forstår at Eni likevel er i gang med å starte produksjonen opp igjen på plattformen. Men krever at plattformen må stenges ned igjen. Produksjon ble ikke startet opp igjen før juletid i 2017.

Det var høsten 2017 Goliat-saken på mange måter toppet seg og norske myndigheter for alvor kom på banen.

Et prosjekt blir til

Høsten så Aftenbladet igjen for seg en oppsummering og statusoppdatering av Goliat-prosjektet med reise til Hammerfest og mulig besøk på plattformen. Reportasjene skulle produseres opp mot jul. Men etter hvert som vi pratet med kilder og sammenholdt dokumenter og tilsynsrapporter, fikk vi inntrykk av at Goliat-saken egentlig var underkommunisert. Nye opplysninger fortalte oss at saken var langt verre enn vi hadde fått fram i enkeltartikler. Dette ledet oss til et dypere dykk i Goliat-saken.

Hva handlet Goliat-saken egentlig om, hvem var aktørene, drivkreftene og hvordan kunne dette prestisjeprosjektet komme slik på avveie?

Var det virkelig så ille? Hadde Eni feilinformert Petroleumstilsynet underveis? Stemte ikke dokumentasjonen som var blitt sendt inn, dokumenter som dannet grunnlaget for at «sikker produksjon kunne settes i gang»?

-Ja, mente tipserne og lyttepostene i oljemiljøet. Ting var langt verre enn noen kunne forestille seg.

METODE

Avgrensning og innsamling

I Goliat-saken gikk Aftenbladet gjennom flere tusen sider med dokumenter – brev, møtereferater, e-poster, reiseregninger og annet som har gått fra petroleumstilsynet. Den åpent tilgjengelige korrespondansen slo fast at Petroleumstilsynet tidlig ble klar over problemene som Eni lovte å ordne opp i – uten å gjøre det. Aftenbladets gjennomgang sendte oss også til Italia, og oljeselskapets virksomhet der.

I prosjektperioden, som kan avgrenses til drøye tre måneder, jobbet hovedsakelig en fotograf, to til fire journalister med saken. En utvikler og magasinsjefen har også bidratt betydelig. Ingen av de involverte ble helt fritatt annet arbeid i redaksjonen.

Innsynsbegjæringer

Gjennom det journalistiske arbeidet har journalister i Aftenbladets energiredaksjon opp gjennom årene bedt sporadisk om innsyn i Goliat-saken. Da vi sent på høsten 2017 startet den omfattende dokumentinnsamlingen, ble vi nesten litt overrasket hvor utrolig stor mengde med dokumenter som var offentlig tilgjengelig via einnsyn.no.

For innsynene våre satte vi en begrensning tilbake til 2009, året Stortinget godkjente Goliat-prosjektet. Her gikk vi også gjennom stortingsbehandlingen av plan for utbygging og drift, PUD, for Goliat-feltet. Innsynsbegjæringene ble delt mellom to journalister, hvor den ene tok for seg årene fra 2009 til 2013, mens den andre tok årene mellom 2014 og 2017. Underveis i arbeidet med prosjektet kom det stadig inn nye dokumenter.

Samtidig lastet vi ned alle tilgjengelige tilsynsrapporter som var gjennomført av Goliat i samme periode.

Dokumentene ble strukturert i elektroniske mapper, printet ut og satt i ringpermer som ble ordnet etter årstall og videre fordelt på tema. Ved gjennomgang av dokumentene noterte vi oss navn og roller i Goliat-prosjektet for oljeselskapene Eni og Statoil, samt verft og underleverandører. Gjennom innsynene kunne vi danne oss et persongalleri over de ulike periodene og registrere når det ble foretatt organisasjonsmessige endringer i Goliat-prosjektet. Vi noterte også når tyngdepunktet i prosjektet ble flyttet fra den norske Eni-organisasjonen til prosjektet mer og mer ble dominert av italiensk prosjektpersonell.

Dette hjalp oss også til å gi oversikt om relevante personer i prosjektet, men også å begrense hvem vi skulle kontakte.

Totalt ble det gjort rundt 700 innsynsbegjæringer i Goliat-dokumenter som tilsammen utgjorde flere tusen sider. Nøkkelordet "Goliat" var gjennomgående i letingen etter dokumenter. Dokumenter som vi anså som lite relevante for vår sak, ble ikke bedt om innsyn i. Flesteparten av innsynene var først og fremst rettet til Petroleumstilsynet, men også til Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Olje- og energidepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet.

Siden dette var en ganske stor andel dokumenter som særlig satte arkivet i Petroleumstilsynet i arbeid, tok det tid å få svar på innsynsbegjæringene. Mesteparten av innsynsarbeidet ble foretatt i desember 2017 og tidlig januar 2018.

Vi har ved tidligere tilfeller registrert at Petroleumstilsynet har varslet eller gitt beskjed til for eksempel Equinor når vi har spurt om innsyn i dokumenter som skal være offentlige - uten noen form for unntak. Det er klart at ved en så stor dokumentasjonsmengde som vi her etterspurte, var det på det rene at "alarmen" ville gå hos Eni og lisenspartner Equinor om Goliat-dokumentene. Tidlig på nyåret hørte vi også at det ble snakket blant ansatte i Eni om det som var under oppseiling i Aftenbladet.

Ved avslag i dokumenter ble det oftest brukt henvisning til offentlighetsloven (offl) § 13 (taushetsbelagte opplysninger). Paragrafene 12 (unntak for resten av dokumentet) 15 (intern saksforberedende dokumenter fra underliggende organ) og 24 (opplysninger som kan lette gjennomføring av lovbrudd) var også benyttet i avslagene.

Vi sendte klager på de dokumentene vi mente var mest hensiktsmessige. Siden klagesaker erfaringsmessig tar tid, måtte vi her prioritere strengt på grunn av tidsaspektet til vårt Goliat-prosjekt. Etter klagebehandling var det tilfeller hvor det ble åpnet for delvis innsyn i dokumenter. Andre ble avslått. Ved avslått klagebehandling gikk vi ikke videre med klagebehandling i de tilfellene dette var mulig.

Ved publisering var det fortsatt dokumenter hvor klage på manglende innsyn ikke var ferdigbehandlet. Dette var likevel ikke det vi kan kalle for essensielle dokumenter for oss ved prosjektgjennomføringen, med unntak av de økonomiske beregningene som Oljedirektoratet hadde gjort for Goliat-prosjektet til departementet.

Sosiale medier

Et helt sentralt metodisk punkt i Goliat-saken var å kartlegge personer som kunne være potensielle kilder for oss eller sentrale aktører. Vi lagde derfor en oversikt over navn, en slags grov oversikt uten vurdering av den faktiske verdien til den enkelte – hva de påstår de vet, troverdighet, plassering i Eni-hierarkiet og makt.

Kartleggingen tok utgangspunkt i nettverksjobbing på analogt vis - navn vi fikk kjennskap til fra andre kilder. Og så var det navn som dukket opp i rapporter, på oversikter fra møterefertat eller andre dokumenter. Men vi ville også kartlegge andre sentrale kilder - personer som jobbet eller hadde jobbet på Goliat-prosjektet og som hadde en kobling til Eni i Italia.

For helt sentralt i vår hypotese var at det ikke var tilfeldig at Goliat-utbyggingen ble et skandaleprosjekt, men resultatet av en gjennomført og villet måte å jobbe på, styrt fra hovedkontoret til oljegiganten Eni i Milano.

Det ble søkt systematisk både i Facebook (dedikerte navnsøk), LinkedIn og Twitter. Vi brukte både navn på personer vi visste var eller hadde vært tilknyttet Goliat-prosjektet, for å finne dem på disse nettsamfunnene og om det kunne ligge mer informasjon om dem der (statusoppdateringer, bilder, osv.). Vi foretok også mer åpne søk på de samme nettsidene for å finne andre navn, med kombinasjon av Goliat og stedsangivelser (for eksempel i LinkedIn vil man ofte oppgi både selskapsnavn, prosjektnavn og hvor man nå geografisk oppholder seg). Dette ga oss verdifull ny informasjon, både om personer vi visste hadde en tilknytning til Goliat-prosjektet, og potensielt nye kilder.

I løpet av arbeidet med Goliat-prosjektet avdekket vi en sterk kobling til Italia (og da utover at Eni er et italiensk selskap). Kartleggingen av navn tilknyttet prosjektet - både gjennom enkle Google-søk og ved bruk av sosiale medier - ga helt avgjørende treff særlig for en person: Ruggero Gheller, som i knappe to år var administrerende direktør i Eni Norge. Søk på hans navn på ulike nettsider knyttet hans navn til miljøkriminalitet Eni ble etterforsket for sør i Italia – og hvor han selv var under etterforskning.

Ved å forfølge dette sporet ble historien om Enis framferd i regionen Basilicata avdekket, også koblingen til selvmordet til en tidligere oljeansatt i området.

Da dette kom opp, ble det nødvendig med ytterligere søk og bruk av sosiale medier for å verifisere informasjonen. Mye av informasjonen var på italiensk og forholdene var omtalt på italienske lokalaviser og regionaviser. Dermed måtte vi både forsøke å få tak i så mye informasjon som mulig og sørge for at den ble verifisert.

Her ble både Twitter og Facebook brukt mye. Twitter er en publiseringskanal for eksempel mindre miljøorganisasjoner bruker aktivt, og gjennom å etablere kontakt med disse, fikk vi navn på sentrale personer vi kunne snakke med sør i Italia. Facebook ble brukt på noe samme måte - kartlegge personer og etablere kontakt.

Dermed ble det også klart at vi måtte reise til Italia og Basilicata-regionen i sør.

Reiser

I en skog i Italia blir en mann funnet død. Han har skrevet et selvmordsbrev til kjæresten, familien – og politiet. Mannen etterlater seg noen dokumenter. Han vil bevise forurensing og svindel ved et oljeanlegg sør i Italia. I bevisene finnes også en kobling til et oljefelt langt, langt nord i Norge: Skandaleplattformen Goliat.

Italia: Det metodiske målet med reisen til Italia var å etablere kontakt med sentrale kilder, få innsikt i de geografiske forholdene og et innblikk i selve oljeaktiviteten, og få nødvendig informasjon om rettsprosessen mot Eni. Noe av dette lar seg rett og slett ikke gjøre på annen måte enn å være der fysisk - for eksempel er informasjon om rettsaker i Sør-Italia er svært begrenset på nettet. Det var også et mål med reise å få kontakt med Ruggero Gheller, den tidligere Eni Norge-sjefen som vi visste var reist fra Norge, men ikke noe utover det. Vi visste ikke om han fortsatt var ansatt i Eni, et sentralt poeng for vår sak, fordi det ville si noe om hvordan oljegiganten behandlet.

I forkant av reisen ble en rekke personer som hadde jobbet på Goliat-prosjektet og bodde i Italia kontaktet. Et par av dem sa ja til å møte oss – men det skulle senere bli klart at de likevel ikke ville – og dermed understreket et gjennomgående metodisk problem i arbeidet med artikkelserien: At sentrale personer enten ikke tør snakke, eller hvis de tør, så skjer det under forutsetning om anonymisering.

En sentral kilde som hadde sagt ja til å møte oss i Milano, trakk seg i siste øyeblikk. Via en mellom-mann (en italiensk journalist vi hadde opprettet kontakt med) ble det overlevert et dokument hvor vedkommende oppsummerte hovedpunktene sine.

Dette er åpenbart metodisk problematisk, for hvilken verdi har et slikt dokument når en vet så lite om opprinnelsen og den som har skrevet det? Det korte svaret er at verdien er liten. Men samtidig inneholdt dokumentet informasjon om helt sentrale ting ved Goliat-prosjektet vi kunne verifisere med annen informasjon og få bekreftet av andre kilder. Dermed ble dette nok en liten brikke i et stort puslespill.

Vi fant også andre kilder, utenfor Eni, som kunne hjelpe oss med innsikt i hva kontroversene i Italia dreide seg om. Her var det igjen kartlegging av artikler, Facebook og Twitter for å finne navn, og så sjekke ut disse igjen, for så å opprette kontakt. Kilder i Italia delte også rettsdokumenter knyttet til rettsaken om Enis miljøkriminalitet. Denne var opprinnelig berammet på det tidspunktet vi reiste, men ble igjen utsatt (pågår når dette skrives).

Hun senker stemmen. Foran Albina Colella ligger kart, bilder, vitenskapelige artikler og avisutklipp spredt utover bordet. Colella gransker kjapt lunsjlokalet, hysjer når «Eni» blir sagt for høyt etter hennes smak.

Hun tror hun blir overvåket. Hun stoler ikke på oljegiganten. Hun er ikke i tvil om at Ruggero Gheller visste om omfattende forurensing, uten å gjøre noe. Eni saksøkte henne for 5 millioner euro – nesten 50 millioner kroner – etter at hun hadde publisert forskningsresultater knyttet til oljevirkksomheten i området. Professoren vant. Dommeren kritiserte også Eni for et hensynsløst søksmål.

– 5 millioner euro! Men de tapte. Dessverre for dem har jeg fått publisert mine funn i vitenskapelige artikler, sier hun og smiler.

Et annet mål med Italia-reisen var å spore opp Ruggero Gheller, den tidligere Eni Norge-direktøren som var under etterforskning for miljøkriminalitet i Sør-Italia. Han dukket ikke opp i noen åpne nettsøk, utover i roller knyttet til Eni. Ingen adresse, ingen telefonnummer. Til tross for bruk av ulike søkemetoder dukket han ikke opp på Facebook, og heller ikke Twitter.

Men i et av rettsdokumentene fant vi spor av ham - der sto Gheller oppført med en adresse i Milano. Vi oppsøkte adressen - til ingen nytte. Hverken vaktmesteren i bygget eller personalet på espressobaren i nabolaget kjente til ham. Men det var viktig for oss å etablere at Gheller fortsatt var tilknyttet Eni. Derfor ble neste steg å oppsøke oljeselskapets hovedkontor i Milano, gå til sentralbordet og spørre etter ham. Jobbet han fortsatt i Eni, ville det gi svar.

På sentralbordet ble det bekreftet at Gheller jobbet der - og også hvilket bygg han satt i. Vi spurte om det var mulig å få snakke med ham. Kvinnen på sentralbordet ringte ham opp, vi presenterte oss som journalister fra Norge som ville ha en prat om Goliat-prosjektet og rettsaken i Sør-Italia. Svaret fra Gheller var at vi måtte kontakte kommunikasjonsdirektøren i Norge.

Men vi hadde fått bekreftet det vi ønsket - at Gheller fortsatt jobbet i Eni, i en framtrødende posisjon. Metoden for å finne det ut, viste seg ikke å være særlig spektakulær – men god, gammeldags oppsøkende journalistisk virksomhet. Og dette understreker et helt sentralt poeng med dette prosjektet: For å komme virkelig innenfor oljebransjen, som notorisk ikke ønsker oppmerksomhet til tross for å være en stor maktfaktor i samfunnet, er man avhengige av en rekke metodiske tilnærminger.

Hammerfest: Reisen til Hammerfest i begynnelsen av desember 2017 ble planlagt raskt og målet var i utgangspunktet å hente hjem reportasjeelement, oppsøke mulige kilder og ta masse bilder. Publisering skulle være alt i romjulen/nyttår. Vi hadde kun løselige avtaler og lite håp om å komme offshore på plattformen. Vi traff Eni-sjefer og underleverandører blant andre.

Tidligere reiser: Noen av bildene vi har brukt, kilder og kunnskap vi har dratt nytte av i prosjektet, kan tilskrives tidligere reportasjereiser. Våren 2015 kom Goliat til Norge og Hammerfest sterkt forsinket og fortsatt full av feil. Aftenbladet var på plass i Hammerfest.

Reisen fra verftet Hyundai Heavy Industries i Sør-Korea hadde tatt cirka 60 dager. Verftet Goliat ble bygget på er verdens største og leverte oljegiganter på løpende bånd helt fram til bråbremsen kom med oljenedturen. Den siste, virkelig store norske plattformen som er ferdigstilt på verftet, er Aasta Hansteen som kom til Norge i 2017. I juni 2016 besøkte Aftenbladet Hyundai-verftet i byen Ulsan samt to andre verft med Statoil (nå Equinor) som døråpner.

Reportasjereisen ga oss god innsikt i utfordringene Statoil og andre hadde med byggeprosjektene på andre siden av jordkloden. Det var tydelig at de koreanske verftene hadde påtatt seg mer arbeid enn de klarte å ta unna. År med optimisme og oljeboom hadde fylt ordrebøkene til randen. Koreanernes meget konkurransedyktige priser hadde sendt all verdens største oljeselskaper og skipsredere til

halvøya for å bygge nye båter og plattformer. Det ble en kamp om å få prosjektene ferdig i tide. Hundretusenvís av verftsarbeidere til tross, så måtte Statoil, Eni og andre kjempe for å unngå forsinkelser og holde sin plass i køen av gigantprosjekter på "samlebåndet".

I tillegg kom utfordringene med kulturforskjeller og fraværet av et sikkerhetsregime på verftene. Statoils folk i Korea måtte jobbe knallhardt med å følge opp verftene og de rette sjefene for ikke å miste fart i prosjektet og for å unngå uhell og ulykker. De mange hundre nordmennene som jobbet lokalt var likevel avhengig av hyppige besøk fra Statoils toppsjefer fra Norge. Hierarki og autoritet er merkbart i koreansk kultur og arbeidsliv på en helt annen måte enn i norsk arbeidsliv og industri.

Koreanske arbeidere var gjerne innleide og uselvstendige med lite ansvar for seg selv eller arbeidet som ble utført. Disse arbeiderne som jobbet for underleverandører i flere ledd, befant seg nederst på rangstigen. De hadde få eller ingen rettigheter og forbud mot å organisere seg. De som trosset dette forbudet kunne bli svartelistet. Selv om Hyundai-verftet, i motsetning til for eksempel Samsung-verftet lenger sør, også hadde fagorganiserte arbeidere, var det gruppen av innleide som økte i antall og prosent av arbeidsstokken på koreanske verft. På eget initiativ møtte Aftenbladet sammenslutningen av koreanske fagforeninger i Ulsan. De kunne dokumentere at det også i stor grad var de uorganiserte og innleide arbeiderne som døde i ulykker, hovedsakelig på skipsverftet til Hyundai. Men også på offshoreverftet samme sted, hvor verdens oljegiganter med Statoil i front hadde stilt krav til bedre sikkerhet for arbeiderne, var det dødsulykker. På Goliat døde tre arbeidere under innspurten av byggeprosjektet høsten 2014.

Åpne og lukkede kilder

I Stavanger januar 2018 har vinteren befestet sin posisjon. I en restaurant står to menn og venter på å få tildelt et bord. De mørke frakkene er dekket av hvit snø som er i ferd med å bli til vanndråper. Den ene av mennene vipper opp en hvit konvolutt fra skuldertaska.

"Dette er for viktig til at jeg kunne levere det på e-post, sier mannen og sender med oss konvolutten og et lykke til på veien."

Ved innsamling av dokumenter i Goliat-saken, kom vi over en rekke navn; norske, engelske, italienske og sør-koreanske som på et eller annet tidspunkt hadde vært med i Goliat-prosjektet. Her fikk vi også oversikt over Goliats prosjeksorganisasjon på ulike tidspunkt mellom 2008 og 2015, til plattformen ble transportert til Norge. I tillegg skaffet vi oss oversikt over hvilke underleverandører som var med i prosjektet.

Gjennom dokumentene registrerte vi også at det var skjedd utskiftninger i Goliat-organisasjonen ved flere anledninger. Noen arbeidet fortsatt i lisensgruppen for Goliat; Eni og Statoil, mens andre hadde jobber utenfor selskapene.

Noen ville ikke snakke med oss om prosjektet, andre snakket under forutsetning om anonymitet. De fleste av de som snakket, traff vi ansikt til ansikt. Noen av kildene var skeptiske til å bruke telefon og e-post for korrespondanse, og vi traff dem i omgivelser hvor de følte seg trygge for ikke å bli sett sammen med oss. Etter samtalene sendte vi sammendrag av det de hadde sagt slik at de kunne korrigere eventuelle misforståelser før de godkjente det de hadde sagt.

Via tipsere og kontakter fikk vi redegjort for rollene i Goliat-prosjektet til de ulike personene som var engasjert i prosjektet. Via noen av kontaktene fikk vi også dokumentasjon og korrespondanse som ikke på noe tidspunkt var tilfalt offentligheten. Vi fikk dermed innsikt i diskusjonene og dragkampene i prosjektorganisasjonen til Goliat. Sammen med muntlige kilder, som først og fremst ble brukt som bakgrunnskilder, fikk vi dannet oss et bilde av hva som foregikk underveis i Goliat-saken.

Goliat-saken ville ikke blitt realisert dersom den var basert utelukkende på dokumenter og lukkede kilder som ikke sto fram. For oss var det derfor viktig å få fram menneskene i reportasjen for å gi den tyngde og troverdighet. Lukkede kilder har i skrivearbeidet først og fremst en dramaturgisk effekt, men siteres også i enkelte passasjer for å drive fram og bekrefte deler av de opplysningene vi fant i Goliat-dokumentene. Kildene, som ikke står fram med navn i artiklene, er viktige i den grad at de supplerer og utfyller det skriftlige materialet.

Samtidig er det heller ikke til å komme vekk i fra at mange av de anonyme bakgrunnskildene våre har vært gode veivisere for å forstå Goliat-historien og hvorfor det kunne gå så galt som det gjorde med prestisjeprosjektet i Barentshavet.

Noen åpne kilder har vært avgjørende for historiefortellingen og for å gi troverdighet, balanse og legitimitet til prosjektet. Dette gjelder ikke minst kildene i Italia, men også Apply Sørco-arbeideren som ble alvorlig skadet på Goliat, distriktssjefen i Hammerfest og plattformsjefen som forteller at han kjenner seg helt trygg på plattformen.

For å få åpne kilder til å stå fram i en slik sak, er tillit avgjørende. De må selvsagt være klar over hva de stiller opp i, og hva deres rolle er. Det hadde vært omfattende omtalt at en Apply Sørco-arbeider hadde blitt alvorlig skadet på Goliat, men navnet hans var ikke kjent og ingen hadde intervjuet ham om hva han tenkte om plattformen, sikkerhet og hvordan det var å gå tilbake på jobb etter ulykken. Fra andre kilder fikk vi tak i navnet hans og kontaktet ham - og han var villig til å la seg intervju og ga et viktig bidrag som også støttet det alle de anonymiserte kildene sa.

Et svært viktig bidrag til historien var en artikkel som ble publisert etter hovedhistorien. Under arbeidet med hovedartikkelen oppdaget vi at Enis distriktssjef i Hammerfest var blitt byttet ut. Vi kontaktet ham, og han var villig til å snakke så snart vi gjorde ham trygg på hva han ville bli sitert på. Den tidligere distriktssjefen ikke bare støttet de andre versjonene vi hadde, han forsterket også hovedhistorien om at det som skjedde med Goliat ikke var en tilfeldighet, men nok et uttrykk for en global oljebransje som vil ha produksjon og er villig til å gå på akkord med sikkerheten hvis det er nødvendig.

Tidlig i Goliat-saken ble vi overrasket over at virkeligheten overgikk fantasien i Goliat-prosjektet. Ting var langt verre enn vi kunne forestille oss.

Men snakket de sant? Overdrev de? Hvilke motiver hadde de?

Motiver for å snakke med oss har vært ulike, men vi har registrert de som har vært opptatt av de rent sikkerhetsmessige aspektene ved Goliat-plattformen og vil forbedre denne. Andre kan ha miste jobben i prosjektet som følge av at Goliat-prosjektet etter hvert ble mer sentralstyrt fra Eni i Italia og

slik sett forsvant ut av norske hender. Noen har ønsket å få belyst de større, overordnede linjene om hvilke problemer det kan medføre når store, norske oljeprosjekt bygges ved verft i Sør-Korea.

Det skal hele ikke underslås at noen mente at Goliat-prosjektet var et godt prosjekt, så lenge de selv var med i prosjektorganisasjonen.

Den omfattende skriftlige dokumentasjonen og kunnskapsnivået vi har opparbeidet oss gjennom å jobbe med oljebransjen gjennom en årrekke, var en god trygghet for å kunne vurdere kildene og forholdene de omtalte. Vi kunne kontrollere det de sa opp mot tilsynsrapporter, skriftlig internkorrespondanse i prosjektorganisasjonen og opp mot andre kilder. Anonyme kilder har også kommet med opplysninger og beskrivelser som vi ikke har fått bekreftet av andre eller funnet grunnlag for i dokumentasjonen. Slike ting er utelatt i det endelige manuskriptet. Det er også kommet fram noen videre spor som vi av tidsmessige avgrensninger ikke gikk videre på.

Vår utfordring har på den andre siden også vært å kunne anonymisere kildene nok. Mange er i dag i aktiv oljejobb enten for oljeselskap eller leverandører. Oljehistorien har dessverre litt for mange eksempler med at mennesker som gir beskjed om kritiske forhold, får et trøblete forhold til arbeidsgiver eller at oljeselskap svarer med ikke å fornye kontrakten med den aktuelle leverandøren dersom det er leverandørfolk som sier ifra. De hadde da alt å tape på å kunne stå fram. Selv da de ble anonymisert, måtte vi ta hensyn til at individuelle opplysninger ikke skulle spores til enkeltmennesker.

Arbeidet fram til publisering

Utsettelse

Prosjektet ble forlenget og publiseringsdato utsatt i en måned fra mars til april 2018 hovedsakelig for å tilrettelegge for en skikkelig digital presentasjon. En mer visuell inngang på fortellingen, digital presentasjon av fakta og såkalt "fristefilm" ble laget. Utsettelsen viste seg også å være riktig med tanke på Italia-biten av historien, som ble hentet inn så seint i begynnelsen av mars og skriveprosessen.

Dramaturgi og fortellerteknikk

Vi visste tidlig at Goliat-historien ville bli krevende å fortelle på en måte som ville få leserne med. Derfor var det klart fra start at vi ikke kunne la historien være dokumentdrevet – selv om det viste seg å være mye dramatik også der. Vi måtte oppsøke steder, ikke bare for å underbygge funn, men også fordi å få lukt, farge og personer til historien. Samtidig ble det klart at hovedsaken i magasinet måtte skrives på en måte som klarte å koble funnene våre med en rekke personer og steder. Når vi i tillegg måtte hoppe i tid, sa det seg selv at vi måtte jobbe mye med måten denne historien ble fortalt på. Den måtte være fortellende, personlig, dokumentert - og hovedpoengene måtte spres - samtidig som historien måtte henge sammen fra start til slutt.

Tilsvaret

Et så omfattende prosjekt medførte også at de involverte måtte få god tid til tilsvaret - og godt med plass. Både Eni og Petroleumstilsynet fikk forelagt det som skulle publiseres - og også mer enn det som endelig ble publisert. Vi tilbød begge muligheten av å komme med et samtidig tilsvaret og i tillegg

et eget intervju i etterkant. Dette ble løsningen med Eni, mens Petroleumstilsynet ikke ønsket å gi et eget intervju.

Journalistiske utfordringer

Den norske tilsynsmodellen

Temperaturen i midten av september 2011 bikket 31 grader i Busan i Sør-Korea. Mens folk tok seg en is og ruslet langs strandpromenaden om ettermiddagen eller vasset uti for en dukkert i badebukta, hadde det begynt å bli virkelig hett i Enis Goliat-prosjekt. Kommunikasjonen mellom nordmenn og italienerne hadde jevnt over lenge vært på bristepunktet.

Like før jul, året i forveien, hadde nemlig nordmenn fått bakoversveis på et orienteringsmøte da den italienske sjefen uttalte at «hos oss bruker vi Eni-standard, vi bryr oss ikke om Norsok».

Kort fortalt er Norsok er en sammensetning av detaljerte beskrivelser som norsk petroleumsindustri i samarbeid med myndighetene har utviklet som industristandarder for norsk petroleumsvirksomhet. Det finnes 79 nasjonale Norsok-standarder for oljebransjen, hvor blant annet god sikkerhet og kostnadseffektive løsninger skal sikres.

Petroleumstilsynet bruker omtrent halvparten av standardene for å regulere oljevirksomheten på norsk sokkel. Siden Norsok er ledestjernen, ja Bibelen, for norske oljeprosjekter, var det oppsiktsvekkende at Eni uttrykte et lemfeldig forhold til de norske standardene.

Men selv om oljeselskap som operer i Norge, bygger sine installasjoner i Asia eller andre steder i utlandet, er det norske tilsynsmyndigheter som er ansvarlige for oppfølgingen og at norske standarder følges i byggeprosessen.

Her oppstår egentlig en av de store utfordringene. Det norske tilsynssystemet er tillitsbasert. Petroleumstilsynet som er kontrollmyndighet for oljebransjen, har aldri på eget initiativ noensinne politianmeldt en sak for mulig brudd på regel- eller lovverk. I Sør-Korea, hvor noen av verdens største verft for offshore-industrien ligger, er arbeidskulturen vesentlig forskjellig fra den norske. Mens arbeidstakermedvirkningen er stor i Norge, er den i Sør-Korea basert på strengt hierarki. Kort fortalt: I Norge tar arbeidstakere ansvar og ordner opp i forhold av seg selv, i Asia venter arbeidere på instruks fra sjefen.

Det tillitsbaserte systemet er robust når tilliten er oppfylt. Når selskapet ikke er sitt ansvar bevisst og følger opp, og når terrenget ikke stemmer overens med kartet, blir systemet veldig sårbart.

I Goliat-saken var det ikke bare en kulturkollisjon mellom den norske modellen og det sørkoreanske verftet Hyundai, men også mellom den norske og den italienske arbeids- og ledelseskulturen. Denne verdenen fikk vi innblikk i gjennom den offentlig tilgjengelig dokumentasjonen, interne dokumenter hvor det foregikk diskusjoner og gjennom muntlige kilder.

Historisk bakteppe - store prosjekter går til Asia

Ved utflaggingen av verftsoppdrag til Asia og Sør-Korea skjedde det også mer enn at det gikk utover arbeidsplasser ved norske verft. Byggingen av norske oljeinstallasjoner kom ut av syne.

Arbeidsforhold, alvorlige ulykker og dødsulykker ved verftene ble vanskeligere tilgjengelig enn når byggingen skjer i Norge.

For å forstå drivkreftene bak utviklingen av å sende norske oljeprosjekter til bygging i Asia, har det vært viktig for oss å sette oss inn i utviklingen i den norske oljehistorien. Her har vi brukt tid med fagforeningsledere ved verft og oljehistorikere, samt les relevante kapitler i trebindsverket Norsk Oljehistorie. Dette for å kunne forstå omfanget av den utviklingen og hvorfor oljeselskapene, til tross for stadige advarsler, sender oljeprosjekt til Asia - ofte med galopperende kostnader som resultat.

Flere kilder påpekte kulturforskjellene som et av Goliat-prosjektet utfordringer. Feil kunne bli påpekt av norske arbeidsledere overfor asiatiske verftsarbeidere, men så "raskt de snudde ryggen til", ble arbeidsprosessene - som altså var feil - fortsatt, fordi det var det som sto på tegningen. Arbeidstakere var redusert til å være utførere, som ventet på den "skikkelige sjefen", framfor medvirkere. Dette var et tydelig brudd med norsk fagarbeidertradisjon.

De store utbyggingene på norsk sokkel fra 1970-årene og fram til midten av 1990-tallet, ble fortrinnsvis gjort i Norge. De norske verftene sto i en sterk posisjon, og det var villet politikk å la oljeutbyggingene "komme hele landet til gode". Det første bruddet skjedde med EØS-avtalen fra 1994. Da kunne ikke lenger mulig å gi vekk kontrakter til norske verft i et åpent, internasjonalt marked. En av bieffektene for oljeselskap som bygger plattformer til norsk sokkel i Asia, er at prosjektene er ute av syne. Fagforeningene er svake, åpenheten mindre og arbeidskulturen annerledes.

Med Asia-utbyggingene har oljeindustrien også blitt en fjernere del av den norske offentligheten. Dermed er sjansene mindre for at offentligheten får innblikk i kritiske forhold som går på arbeidstakeres sikkerhet og arbeidsvilkår. Da oljeutbygginger havnet i Asia, fratok det også det norske samfunnet muligheten til å granske alvorlige ulykker og dødsulykker for å ta læring. Asia-prosjektene har gjort den norske oljevirkosomheten langt mindre tilgjengelig.

En slik systematisk gjennomgang som Aftenbladet har gjort i Goliat-saken er ikke blitt gjort tidligere av et oljeprosjekt som er bygget i Asia. Gjennom arbeidet har vi fått et stort innblikk den lukkede kulturen som favner om de norske oljeprosjektene i Asia.

Den kronglete oljejournalistikken

I Norge er det blitt hevdet at det er Statoil (nå Equinor) og det petroleumsindustrielle kompleks som for tiden i størst grad representerer en transnasjonal demokratisk utfordring mellom det økonomiske, det juridiske og det politiske (Baumberger/Slaata Norsk Medietidsskrift, 01/2011).

Etter hvert som Statoil satset mer og mer i utlandet, har selskapet i større grad styrt informasjonen i offentligheten; vise fram det de ønsker i utlandet (skryteprosjektene) og skjule det de ønsker mindre offentlig oppmerksomhet rundt (kritiske forhold). Den norske offentligheten får dermed mindre innblikk i det som foregår i selskapets virksomhet i land med annen arbeidslivskultur, annet syn på helse, miljø og sikkerhet og mindre offentlig innsyn i virksomheten.

Dette er også tilfellet med norske oljeplattformer som bygges i utlandet, som i Goliat-saken. Goliat-byggingen og de rådende forholdene ved verftet Hyundai i Sør-Korea har vært lite tilgjengelig

for norske medier. Tilgangen til relevante kilder fra arbeidstakersiden ved verftet, er nesten ikke-eksisterende for norske medier. I 2014 døde tre verftsarbeidere på verftet som arbeidet med Goliat. Da meldingene nådde norske medier, ble det omtalt som «i forrige uke» og «for kort tid siden».

Det gikk altså flere dager før den norske offentligheten fikk rede på det som skjedde. Dette kunne aldri skjedd dersom det samme hadde skjedd ved et norsk verft. Sporenstreks ville dette ført til en HMS-debatt i Norge. I Sør-Korea var dette mer eller mindre fraværende etter dødsulykker, og i den grad det er granskningsrapporter etter hendelser på norske oljeprosjekt, blir ikke disse tilgjengeliggjort for offentligheten, men anses som et internt selskapsanliggende.

Om de ikke opptrer som en enhet, deler Equinor (Statoil) og den øvrige norske oljevirksomheten interessefellesskap med myndighetene og den rådende politiske stemningen. Lobbymessig er oljevirksomheten i Norge med Equinor (Statoil) i spissen de mest toneangivende. Oljeinteressenes språk adopteres av de største politiske partiene når det gjelder forhold som oljeindustriens rammevilkår, arbeidslivspolitik og klimapolitikk. Den norske klimapolitikken er i stor grad tilpasset den norske oljevirksomheten.

For Eni var Statoil en viktig lisenspartner å ha med på laget i den prestisjetunge utbyggingen i Barentshavet. Statoil ga anerkjennelse og tillit overfor norske myndigheter.

I dette landskapet er det utfordrende å drive undersøkende journalistikk. Verftssiden og byggingen av Goliat-plattformen er noe som kan betraktes som en av svakhetene ved vårt Goliat-prosjekt. Arbeidstakere og tillitsvalgte ville vært tilgjengelige om byggingen skjedde i Norge. I Sør-Korea blir dette fjernt og problematisk å få innblikk i. I et journalistisk prosjekt om Goliat ville det vært naturlig å ha gått mer inn på arbeidstakersiden under byggeperioden enn det vi har gjort. Her har prosjektet hatt sin naturlige avgrensning.

Et oljeselskap kan ha «åpenhet» som en kjerneverdi og lett snakke om transparens, uten at det oppleves særlig reelt når du prøver å ettergå selskapet kritisk. Vi som jobber tett på oljebransjen i Norge er vant med at folk ikke vil uttale seg eller bidra med informasjon. Vi vet at de som uttaler seg kritisk, ofte blir oppsøkt internt og bedt om å forklare seg.

En kilde i Goliat-saken sa de rett ut: Vedkommende var redd for å snakke med oss og regnet med at han ville få sparken hvis ledelsen i selskapet fikk vite om det.

Samtidig er oljebransjen global og uoversiktlig. Bare Goliat-saken har forgreininger til en rekke land, verden over, og involverer mange selskap. Og så er bransjen mektig. Svært mektig. Slik er det når varene man leverer er superlønnsomme. Dermed vil også politikere – særlig de i maktposisjon – vegre seg for å kritisere selskapene.

Det tause Petroleumstilsynet

Den lukkede oljebransjen får selvsagt betydning for oljejournalistikken. Det finnes offentlig informasjon (regnskap, annen kommunikasjon og kontakt med myndighetsorganer), men i stor grad er informasjonen vanskelig tilgjengelig. Vi har også opplevd at myndighetsorganer heller ikke ønsker å bidra til økt åpenhet.

Et eksempel er at vi flere ganger i arbeidet med innsynskravene knyttet til Goliat ble møtt med innsigelser om at samme dokument var bestilt av andre i vår redaksjon ved tidligere anledninger. Vedkommende kunne da være en vikar som nå ikke jobbet hos oss mer. Uansett forvansker det jobbingen nå den offentlige forvaltningen opptrer på denne måten. Vi trodde at tilsynet var interessert i å fortelle sin versjon av Goliat-historien, også når det rettes kross kritikk mot myndighetsorganet i artiklene. Men Petroleumstilsynet ønsket ikke å stille til intervju, til tross for gjentatte oppfordringer. Tilsynet sendte et e-post-svar på våre spørsmål, som da ble tilsvaret i hovedartikkelen. For å få direktør Anne Myhrvold i tale til en oppfølger, måtte vi oppsøke henne på et annet arrangement. Hvorfor Petroleumstilsynet valgte å gjøre det på denne måten, får stå for deres regning. Men en slik framgangsmåte vanskeliggjør vårt arbeid og gjør at vi må bruke mer krevende metoder.

Konsekvenser

Politisk debatt

I kjølvannet av Aftenbladets gjennomgang av Goliat-saken var det en politisk debatt om Eni er skikket til å være operatør på norsk sokkel. Olje- og energiminister Terje Søviknes avviste all kritikk mot Eni og mente det ikke var grunnlag for å vurdere operatørskapet. SV stilte spørsmål i Stortinget på bakgrunn av Aftenbladets reportasjer.

Det ble også en debatt om byggingen av store norske oljeprosjekter ved utenlandske verft, og det ble synliggjort hvordan nedbyggingen av norske verft hadde foregått i en årrekke. Etter Aftenbladets oppslag ble også Petroleumstilsynets rolle som tilsynsmyndighet diskutert. Her måtte blant annet arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie svare om tilsynet oppfylte sin rolle som tilsynsmyndighet og hvordan.

Det norske oljesystemet er konservativt og godt innarbeidet. I den grad det skjer endringer av forvaltningsmessig karakter, skjer dette som regel i det stille, og myndighetene går ikke ut offentlig og sier «...at som følge av mediernes avsløringer, vil vi nå endre...». Slike innrømmelser innebærer tap av ansikt og vil være en understreking av at myndighetene ikke har gjort jobben sin.

Etter den offentlige oppmerksomheten rundt Goliat-skandalen, har vi imidlertid registrert at Petroleumstilsynet har trappet opp sin tilsynsaktivitet på Goliat, men også på andre oljeprosjekt fra Asia - spesielt skandaleutbyggingen Martin Linge som har store overskridelser og mange feil.

Vi har ikke grunnlag for å hevde at det er en direkte konsekvens av Aftenbladets arbeid, men ser det heller som en av flere faktorer rundt Goliat-saken. I så måte har Aftenbladets Goliat-avsløringer bidratt til en skjerpet tilsynsmyndighet.

Alvorlige saker, lite oppmerksomhet

Overskridelsene i Goliat-prosjektet har vært formidable og nærmer seg 20 milliarder kroner. Sikkerhetsforholdene og pengebeløpet i seg selv burde vært omtalt i et langt bredere perspektiv i den offentlige debatten. Dessverre er det slik i den norske, offentlige debatten at saker som er av nasjonal interesse og skjer utenfor Oslo-området, vies mindre oppmerksomhet enn det som foregår i kretsen rundt makthaverne i Oslo. Goliat er i moderne tid det mest skandaliserte industriprosjektet i Norge. Hadde dette dreid seg om operabygget i Oslo, ville oppmerksomheten vært langt større.

Dette så vi også i tilfellet med i byggesaken om Stortinget, hvor utbyggingskostnadene ble overskredet med, anslagsvis 1,3 milliarder kroner, en ubetydelig sum, i oljesammenheng. Erfaringene fra tidligere redaksjonelle prosjekter i oljeindustrien som Aftenbladet og andre oljeorienterte redaksjoner har dratt i gang, har vist oss at den nasjonale oppmerksomheten svært sjelden samsvarer med alvorlighetsgraden i sakene. Saker om oljebransjen, som først og fremst har sitt opphav utenfor Oslo-området, blir nesten litt nisjepreget og det skal mye til før nasjonale medier hiver seg på slike saker. Dette viser igjen litt av problemet med den lukkede oljebransjen, den er ikke bare lukket i seg selv, men har også vanskelig å nå opp blant de store nasjonale nyhetene. Uten å drøfte dette videre, kan vi peke på at dette kan gi et demokratisk underskudd i den offentlige debatten.

Riksrevisjonens gransking av Ptil hvor Goliat-saken vektlegges?

Høsten 2017 ble det klart at Riksrevisjonen, etter flere uavhengige innspill, bestemte seg for å foreta en forvaltningsrevisjon av Petroleumstilsynet. Dette etter påstander om ukultur i Petroleumstilsynet, tette bånd med oljebransjen og det som ble hevdet å være en for lite tett oppfølging av oljeprosjekter - blant dem Goliat og Martin Linge.

Siden Aftenbladets Goliat-gransking kom etter at Riksrevisjonen bestemte seg for å gå gjennom Petroleumstilsynet, har ikke våre artikler vært utløsende årsak til forvaltningsrevisjonen. Likevel vet vi at Aftenbladets dokumenterende gjennomgang er blitt gjort tilgjengelig for Riksrevisjonen.

Vedlegg - publiseringsliste

6. april 2018: Goliat – historien om alvorlige nestenulykker og et bakteppe av død og mulige forbrytelser:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/oRIA2g/Goliat---historien-om-alvorlige-nestenuykker-og-et-bakteppe-av-dod-og-mulige-forbrytelser>

9. april 2018: Eni-sjefen avviser farlige feil på Goliat-plattformen:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/5VwLpz/Eni-sjefen-avviser-farlige-feil-pa-Goliat-plattformen>

10. april 2018: Nordmenn ble truet med sparken – vi kalte dem bare for «mafia italiano».

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/gPB3G0/Nordmenn-ble-truet-med-sparken--Vi-kalte-de-bare-for-mafia-italiano>

10. april 2018: Goliat-skandalen i Stortinget: «Kast oljeselskapet Eni ut av norsk sokkel»:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/zLb9RO/Goliat-skandalen-i-Stortinget-Kast-oljeselskapet-Eni-ut-av-norsk-sokkel>

11. april 2018: Er vi for naive når vi stoler på alle (kommentar):

<https://www.aftenbladet.no/meninger/i/Kvqbk5/Er-vi-for-naive-nar-vi-stoler-pa-alle>

12. april 2018: Han jobber på Goliat. Nå forteller han hvordan ansatte tok grep for å få plattformen sikker.

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/J1q784/Han-jobber-pa-Goliat-Na-forteller-han-hvordan-ansatte-tok-grep-for-a-fa-plattformen-sikker>

13. april 2018: Brann på Goliat-plattformen:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/RxBI5O/Brann-pa-Goliat-plattformen>

16. april 2018: Goliat tilbake i produksjon etter badstuebrann:

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/bKBWxB/Goliat-tilbake-i-produksjon-etter-badstuebrann>

- 17. april 2018:** Statoil skrøt av kvaliteten på skandaleplattformen
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/qnbb91/Statoil-skrøt-av-kvaliteten-pa-skandaleplattformen-Goliat>
- 17. april 2018:** -Statoil kan ikke toe sine hender
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/bKBaBe/-Statoil-kan-ikke-toe-sine-hender>
- 17. april 2018:** -At en tilsynsmyndighet tillater seg å mase i fire år er ganske spesielt.
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/VRppvr/-At-en-tilsynsmyndighet-tillater-seg-a-mase-i-fire-ar-er-ganske-spesielt>
- 18. april 2018:** Oljeministeren vil ikke røre Eni
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/OnBX8A/Oljeministeren-vil-ikke-rore-Eni>
- 18. april 2018:** Professor: Goliat-saken viser svakheten med den norske modellen
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/wEL53M/Professor-Goliat-saken-viser-svakheten-med-den-norske-modellen>
- 18. april:** Anniken Hauglie: -Eni har strukket strikken langt
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/1bQ1o/Anniken-Hauglie---Eni-har-strukket-strikken-langt>
- 24. april 2018:** Et tilsyn bør være i stand til å avdekke juks
<https://www.aftenbladet.no/meninger/leder/i/WLBKW2/Et-tilsyn-bor-vare-i-stand-til-a-avdekke-juks>
- 25. april 2018:** Milliardsløsingen ingen tar ansvar for
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/m6d291/Milliardsløsingen-som-ingen-tar-ansvar-for>
- 25. april 2018:** Oljehistoriker: Bittert med Goliat og Yme
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/1k30pK/Oljehistoriker---Bittert-med-Goliat-og-Yme>
- 30. april 2018:** Eni-sjef fikk sparken etter at han nektet å fire på Goliat-sikkerhet
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/9mVwk5/Eni-sjef-fikk-sparken-etter-at-han-nektet-a-fire-pa-Goliat-sikkerhet>
- 30. april 2018:** Statoil valgte heller å høre på italienerne. Det var overraskende.
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/J1g07X/-Statoil-valgte-heller-a-hore-pa-italienerne-Det-var-overraskende>
- 5. mai 2018:** Mindre yringsfrihet enn den som er i oljebransjen skal du lete lenge etter (kommentar)
https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/zLPnBO/Mindre-yringsfrihet-enn-den-som-er-i-oljebransjen_-skal-du-lete-lenge-etter-
- 8. mai 2018:** Gunnar Berge: -Staten bør stille strengere krav til asiatiske verft.
- 11. juni 2018:** Politikerne vil ikke granske milliardskandale i nord
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/Kv75lo/Politikerne-vil-ikke-granske-milliardskandale-i-nord>
- 11. juni 2018:** Ja, Goliat-skandalen må granskes
https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/qnM5LL/-Ja_-Goliat-skandalen-ma-granskes
- 12. juni 2018:** Norske myndigheter nekter å stille til intervju om Goliat-skandalen
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/yvrPVJ/Norske-oljemyndigheter-nekter-a-stille-til-intervju-om-Goliat-skandalen>
- 13. juni:** Plikt til å opplyse (kommentar)
<https://www.aftenbladet.no/meninger/leder/i/J14jX4/Plikt-til-a-opplyse>
- 15. juni:** Statsråd må svare om oljetaushet
<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/kazqPL/Statsrad-ma-svare-om-oljetaushet>
- 29. juni 2018:** Hauglie svarer Stortinget – verken kan eller vil instruere Ptil-sjefen

<https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/5V4Mw6/Hauglie-svarer-Stortinget-Verken-kan-eller-onsker-a-instruere-Ptil-sjefen>